אני ערבי מסית

יומיים ולא תפסו את היהודים ששירפו את משפחת דוואבשה? לנתניהו באשר הוא מדבר על שלום, שחי מדינות, סטטוס־קוו באל־אקצא. נתניהו לא משקר. הוא לא ערבי, חם וחלילה. אני ראש עבד מנצרת ואפאדי עלון מירושלים לא היו סכנה המ־ מסית כי אני ערבי קומוניסט, צדיקה שימוש באש חיה ואת שניהם ניתן היה לצעור ללא מגע. האם אני לא מאזין לדובר בוקר תראם. כל זה ביחה. המשטרה? לשוחר הנשק היש־ אני מסית כי אני מצחיר ראליז יהודי לא משקיע חיילי שאני ערבי פלסטיני. למה לא ערבי ישראלי? ערבי ציוני? צחיל לא משקרים. השקר הוא ערבי בן ערבי בן ערבייה.

אני מסית כי לימדתי אלפי תלמידים ערבים שהצורר היט־ לר אחראי לשואה, ולא ידעתי שהמומחי הוא אשר כתב את מסמר "מיין קאמפף" והנה את ההשמדה. אני מסית כי אני מא־ מין שאבו מאזן מרטגר לשלום, ולא מקבל את דברי החוכמה של הפילוסוף יובל שטיינ־יץ שמשווה אותי לנאצים.

אני מסית כי אני אומר שהיה נכבה לעמי בשנת 1948. נכבה ולא חרבות — הפלס־ טינים עוברו את עריהם וכפריהם בזמן הטוב.

אני מסית כי אני ערבי רע, שלא מלמד את הנוף הנאה שלי, אני סכין בכב האומה. לב לבה. קוץ בת־ ביב מחבית. גיס שישי. מאלה שנחזרו לקלשיות ג־יק ממומם. תוצאה ציונית.

המחבר הוא סופר ערבי פלסטיני

אני מסית כי אני לא מאמין לנתניהו כאשר הוא מדבר על שלום, שחי מדינות, סטטוס־קוו באל־אקצא. נתניהו לא משקר. הוא לא ערבי, חם וחלילה. אני מסית כי אני ערבי קומוניסט, לאומנצ אישלאם קיצוני, דאעש, ביקו תראם. כל זה ביחה.

אני מסית כי אני מצחיר שאני ערבי פלסטיני. למה לא ערבי ישראלי? ערבי ציוני? צחיל לא משקרים. השקר הוא ערבי בן ערבי בן ערבייה.

אני מסית כי לימדתי אלפי תלמידים ערבים שהצורר היט־ לר אחראי לשואה, ולא ידעתי שהומומחי הוא אשר כתב את מסמר "מיין קאמפף" והנה את ההשמדה. אני מסית כי אני מא־ מין שאבו מאזן מרטגר לשלום, ולא מקבל את דברי החוכמה של הפילוסוף יובל שטיינ־יץ שמשווה אותי לנאצים.

אני מסית כי אני אומר שהיה נכבה לעמי בשנת 1948. נכבה ולא חרבות — הפלס־ טינים עוברו את עריהם וכפריהם בזמן הטוב.

אני מסית כי אני ערבי רע, שלא מלמד את הנוף הנאה שלי, אני סכין בכב האומה. לב לבה. קוץ בת־ ביב מחבית. גיס שישי. מאלה שנחזרו לקלשיות ג־יק ממומם. תוצאה ציונית.

המחבר הוא סופר ערבי פלסטיני

געגועי לישעיהו ליבוביץ

בימים שבהם שרי הממשלה מתחרים זה בזה בהשמצת התב־ טאויות הוקפניות ושר־ ביניסטיות, אני מרבה לחשוב על ישעיהו ליבוביץ בשל המוסר הנ־ לול שלו. ליבוביץ, איש אשכולות נדיר בעל ידע כל־יאמן, מילא תפקיד ציבורי של נביא ועם. כבר ב־1953, אחרי טבח קיביה, שבו הרגו חיילי של אריק שרון לפחות 69 פלסטינים במעלת הנמלט נגד הפדאיון, החל ליבוביץ להתריע כי המדינה צועדת לקראת הידרדרות מוסרית.

מיד אחרי מלחמת ששת הימים הוא הוזהיר מפני ההשל־ כות הקשות של שליטה על מי־ ליוני פלסטינים; יצא נגד הקמת רשת של מודיעים המלשינים על בני עמם; והתריע מפני השפעת הכיבוש על החיילים הצעירים שייאלצו לשרת בשטחים ועל החברה הישראלית בכלל.

ליבוביץ מעולם לא אמר שיש לשים קץ לכיבוש כדי להשיג שלום

צפייה מחודשת ב־שומרי הסף", סרטו הדוקומנטרי של דרור מורח, הבהירה לי פעם נוס־ פת עד כמה צדק ליבוביץ. שישה ראשי שב"כ לשעבר המופיעים בסרט מתייחסים בעיקר למחיר המוסרי שגבה הכיבוש ומסבירים מדוע ישראל צריכה לשים לו קץ, לטובתה. ניבוריו הסרט אינם פציפיסטים נאיבים: הם עשו מה שנדרש כדי להגן על ביטחון יש־ ראל, אבל לא הפנו עורף להשפ־ פת העולם המוסרית שלהם.

שירותי הביטחון מוזהירים זה שנים מפני עלייתו של גל אלימות, אם ישראל לא תעניק לפלסטינים אופק מדיני. הם מכירים היטב את המציאות הדמוגרפית, ואינם מאמינים בכיבוש ובאינם תושבים שאפשר להמשיך ולקיים סטטוס־קוו של פת המוסה עליהם לזמן לישראל־ לים שהדרך היחידה להציל את המדינה מהתנוונות היא ליטול סיכון ולהתנתק מהפלסטינים, אף שאיננו יכולים לדעת לבטח אם מהלך זה יביא את השלום. עליהם לומר את האמת הפשוטה: גם בפר־ ליטיקה יש דרך נכונה מוסרית וד־ רך פסולה מוסרית. כיבוש של עם אחר פסול מבחינה מוסרית.

היא טענתו המופרכת של בני־ מין נתניהו, שביקש לזכות בית־ רון פוליטי, כי המפתי הנה את רעיון המחרון הסופי.

אני כותב את כל זאת למרות ההתקפות היסוימיות הנכות את חייהם של ישראלים, משום שליבוביץ מעולם לא אמר שיש לשים קץ לכיבוש כדי להשיג שלום. בכל הנוגע לטבע האנו־ שי הוא היה רואה שחרורת ויש להניח שלא היה מופתע לנוכח התוהו ובוהו האלים השורר במזרח התיכון. טענתו היתה שיש לשים קץ לכיבוש משום שהוא בלתי מוסרי; מפני שאין צידוק מוסרי להחזקת מיליוני בני אדם ללא זכויות מדיניות ומכיוון שחברה המנציחה מצב זה תסבול מחשחתה.

אני שותף לפסימיזם של לי־ בוביץ בכל הנוגע לטבע האדם, וגם העתיד הנראה לעין של המ־ זרח התיכון מעורר בי פסימיות. אני צופה כאוס ואלימות ללא קשר לפעולותיה של ישראל. ואת ועוד, איני יודע מתי אפשר יהיה להגיע להסכם קבע עם הפלסטינים, משום שנדמה שהם אינם מסוגלים להעלות מתוכם מנהיגות מאוחדת ועקבית.

אבל יש לנקוט אמצעי בי־ ניים כדי לשים קץ למציאות הקיימת, מציאות של נישול והשפלה. ישראל יכולה לפ־ רק את ההתנחלויות הקטנות שממרירות את חיי הפלסטינים; היא יכולה להתארגן מחדש באופן שיאפשר ל־98% מהפל־ סטינים להיות משוחררים ממגע עם צה"ל, בלי להפקיר את צריכה הביטחוניים החיוניים; ביכולתה להפסיק את ניסיונות החדירה היומיומיים של הימין הקיצוני למזרח ירושלים. שאול מופז הכין לשם כך תוכנית מפורטת ב־2011, אך היא לא זכתה לתשומת הלב הציבורית הראויה.

כדי לנקוט את כל הצעדים האלה אנו זקוקים למנהיגים בעלי רצון ויכולת להשתמש בש־ פת האמת ולהציע לישראל־ לים תקווה אמיתית. אין ספק שהמדינה תיכנס לתקופה קשה של בדידות בינלאומית, אך היא תוכל לשרוד ולשגשג. אנו יכולים לחיות בשלום עם שכנינו הפלסטינים, אם רק נרצה בכך.

הרצח הטרוריסטי היא החצנת המשחק בפייסבוק, שבו באמצעות אקט של הקלדה אדם חווה את עצמו כגיבור

האייקון הבלתי נראה

"קוד המאבק הישראלי־הפלסטיני בירושלים חלק בלתי נפרד מהמ־ ראשה של שני העמים. הר הבית נתפר לפרישה לסכסוך כולו. המאבק שאנו עדים לו ולכודים כתוכו הוא בראש ובראשונה מל־ חמה שהאסטרטגיה שלה ממוקדת במדיה.

גם מסורת קדושת המקום דו־ רשת אייקון וגם ניהול המדיה זקוק לאייקון, כך שיש כאן פיר־ מידה של אייקונים. בראשה עו־ מד האייקון של ההר הקדוש, שמ־ ערכת פייסבוק צורכת את תמוני־ תו בהתמדה כדי להזין את הדלק של עצמה. במדרגות הבאות עו־ מד צלם האדם, המושחת מכל הצ־ דדים. המחבל הסכיזואי הוא ישות טרוריסטית השבחה אורחים ללא מעצור, אבל המחבל הירוי הוא גם ילד, שמחפך אלים ולא נתפש בזמן אותו לרחוב בריצת אמוק. בתוך דקות הוא הופך לצלם מו־ שחת ומסמך אייקון נוסף, השב ומזין את הרשת. והנ אייקון של פגיעה בילד שנולד בין 13 ל־16.

כל תמונה שמתקבלת במדיה מעצימה את המלחמה האייקו־ נית של הפלסטינים בישראל. מו־ שני יסוד של צלם אנוש (האדם כאייקון של האל), היחס לאחר ולזה, קדושת החיים, נרמסים לטר־ בת ההר שעליו אין בית. רמיסת כל מדרגות הקדושה של הדת ושל חיי האדם היא שיקוץ, והיא חד־ שה וחמורה בהרבה מתיאור יתודי מסורתי מימי הביניים, שלפיו המ־ סגדים הם צלם או שיקוץ על ההר השתחת הצלם נהפכה לצלם עכו־ דה זרה מסוג חדש. כל תמונה היא צעד נוסף לבניית מסלול ההצעדה המרטירית לכיוון ירושלים.

המרחב המדומיין הוא הפנט־ זיה של כל אחת מקבוצות הלאום על הקבוצה השנייה, ושל האופן שבו היתה רוצה לפעול אילו האחר לא היה קיים. הפנטזיה נר־ עית להדף את חזיתה בין המ־ ציאות הקונקרטית לישות הסר־ מבולית (המקודש או אלוהים) בער־ לם שבו האחר לא קיים. במרחב הזה מכסכך זן חדש של טרוריסט. מדובר באדם נורמטיבי ביסודו, שעובר מהפך זהות. מהפך הזהות שלו הוא מטאפורה למאבק כו־ לו. אם יבר הלחץ על הדור הצ־ עיר של הפלסטינים, הנושא את מצוקת הכיבוש, תיוצר האצה של מצבי מהפך זהות (החצנה של גר־ עין זהות פנימי מודחק) אצל בע־ לי הזהות הכפולה.

מהפך זהות מתרחש כאשר גרעין של זהות מודחקת (ער־ בי/פלסטיני), שחי בתוך מעט־ פת הזהות של הפרהסיה (הרוב הישראלי היהודי), גרעין שמת־ פקד בתוך הזהות החיצונית כמו קפסולה סגורה (או כמו לאקונה טראומטית), מתפוצץ באופן פני־ מי. פלסטיני העובר פיצוץ פני־ מי כזה מוצף בבוז אלים, של־ פי הרגשתו אין לו לאן להפנו־ תו אלא נגד יהודים ישראלים, שהם הייצוג הקונקרטי של מע־ טפת הזהות החיצונית שלו עצמו. כך הוא ממשיך גם במישור החיצו־ ני את המטאפורה של קריעת מע־ טפת הפרהסיה המתרחשת בתוך עתו הפנימית.

מפגין במחנה הפליטים שועפאט. העיוורון המוסרי משבש גם את הראייה הביטחונית צילום: א"פ

הטרוריסטים צצים מכל מיני מקומות. ביזור המאבק תואם את רוח המדיה של פייסבוק (ברוח הפוסט־מודרניזם וטכנולוגיות המידע שלו). אבל באופן מוז־ כב הביזור מחזק את מגמת איחוד המאבק ומעצים את הקדושה של מקום אחד נשגב (ברוח המודרני זם). כך האפקט קטלני יותר שני סוגי המאבק צורכים אייקון, כל אחד מתוך עצמו. הטרנספורמ־ ציה ההדדנית של טרור היחי־ דים לטרור המונים גורמת ככר עכשיו לתהליך נוסף בחברה הפ־ לסטינית: בעוד ההמון הצעיר בר־ לט החוצה, נוצר תהליך מואץ של נסיגת המנהיגים המייצגים את הקהילה הקונקרטית כולה לעו־ רף. כך פוחת מספרם של השח־ קנים הפוטנציאליים להידברות.

אנו מתמודדים עכשיו עם תו־ פעה בעלת כמה צירים, המוצל־ בת בכמה מהדים ובכמה מישורים. הצטרפות כל ההצלבות מתריפה את עוצמתה ומאיצה את נפיצו־ תה בכמה חוקות, ממש כמו פעו־ לה מתמטית. ההצלבות הן בין אס־ טרטגיות רשת לאסטרטגיות במ־ רחב מציאותי. התופעה מוצלבת באופן ניגודי גם בין פיזור וביי־ זור (של ההמון, של הנוער ושל פייסבוק) לבין הליכי איחוד (של ההנהגות הפלסטיניות השונות), בין הטרוריסט לבין האדם הנו־ רמטיבי ובין מרכזיות האדם עצ־ מו כאייקון; במסורת הקדושה האיסלאמית־היהודית האדם הוא אייקון עוצמתי של האל ("בצלמ־ נו כדמותנו"). בתרבות הפייסבוק שולטת מרכזיות האייקון. במוקד כל ההצלבות וכל התנועות נמצא הזהר, שגם הוא נושא בעל כורחו בזהות כפולה, יהודית ומוסלמית.

במספרם של המפגינים האו־ רחים ממזרח ירושלים, מעפו־ לה, מאום אל־פחם ואפילו מה־ פורה הבדואית צפויה עלייה, כי בקו התווית המיוחד שהתפתח כעת בישראל השחקנים הראשיים הם דווקא אלה הנתונים ללחץ היומיומי של זהות פנימית סנו־ רה בתוך זהות נורמטיבית חיצו־ נית. בקו החזית הראשון עומדים קרובי משפחה של אנשים שכבר נורו כמחבלים או נפגעו, תוך כדי מימוש (שגם הוא מונחה ברשת) של עקרון נקמת הדם.

הריצה הטרוריסטית היא הת־ צוגה ברחובות ובאוטובוסים של המשחק ברשת (פייסבוק), שבו באמצעות אקט פשוט של הקל־ דה והטענה אדם עשוי לחוות את עצמו כגיבור. הפיצוץ של קפסולת הזהות הפנימית, הטראומטית, פו־ רץ החוצה. אדם "נורמטיבי", "ילד טוב", נולם פייסבוק הישוב בחדרו והופך לפתע למחבל, הוא הפרי־ פיל של הטרוריסט הנוכחי.

בדומה לתהליכים אפוקליפ־ טיים המתרחשים בעולם השלישי, המרחב שבו אנו חיים הוא תערו־ כת קשה של עולם קולוניאליסטי ופוסט־קולוניאלי. בעולם כזה מו־ סרי־הלפיד הם אנשים מהעולם השלישי ממוצא מוסלמי, שהת־ חנכו במערב ולמדו פרק או שניים בהלכות הכאת האדון בכליו הוא. על אותו קו רצף נמצאים אפוא אנשי דאעש שהתחנכו בבריטניה והילדים ממזרח ירושלים.

האסטרטגיה הצבאית הישי־ ראלית, המכוונת למרחב הקונק־ רטי בלבד, ממשיכה להיות עיוורת לעיקה. התדהמה שהתעוררה כי שראל לנוכח האירועים האחרו־ נים נובעת מהבנה לא נכונה של המורח התיכון. לעת עתה הנוכ־ חות של דאעש כמפעיל טרור בי־ שראל וניחה, אבל היא מורגשת בעיראק שאחרי המלחמה האמרי־ קאית, גם בסוריה שנהפכה לזירת פעולה של דאעש וגם יותר ויותר בישראל־פלסטין, קיימים ביזור ופירוד קיצוניים בין קבוצות מא־ בק. בתוך החלל הריק והמבוור הזה גדל לגבך עינינו מסגד אל־ אקצא כאייקון המרכזי של המא־ בק הפלסטיני־הישראלי, מתודלק באייקונים של תמונות הקורבנות, מטופח על ידי רוב הנוכחים בעלי האינטרס התורבני.

האייקון הזה מלכד את כל הכוחות הפוליטיים תחת כנפיהן של המאס, התנועה האיסלא־ מית והרשות הפלסטינית. כלומר, כל עקרון הפעולה הפוליטי הוא זיווק המאבק המבורר פרי ההס־ תה באוורים המדומיינים של הר־ שת יובל להאחדת מוקדי המא־ בק בעולם האמיתי. חלקם יתק־ רבו לנוסים אחרים מתוך רצון להסיס את הזעם מחולשתם (הר־ שות), חלקם מתוך רצון להפגין את כוחם הצבאי או הדתי (המאס והתנועה האיסלאמית). כולם כא־ חד יעברו הקצנה.

גם במישור האייקוני התהר־ חשות בישראל מקבילה להתפת־ חויות באווירי המפולה של דאעש. דאעש פועל בשני מישורים, הת־ ציאותי והסימבולי. במישור הת־ ציאותי הוא ערוך ראשים ובמי־ שור הסימבולי הוא מנפץ פסלים, תמונות ואייקונים. כך זה אפש־ רי מפני שדאעש התמקם בממד מדומיין. תחום העיוורון בין היש־ לאיים ובין הפלסטינים מאפשר אף הוא השתתה מואצת של צלם האדם. אסטרטגיה זו, בשילוב עם המדיה, עשויה להביא לכך שישראל תגיע — בעקבות טי־ ראלי והפלסטיני — נמצאים כמ־ עט בשיא ההיסטרי של הפסיכוזה הקולקטיבית.

הזן החדש של הטרוריסט: אדם נורמטיבי, שעובר מהפך זהות. מהפך הזהות שלו הוא מטאפורה למאבק כולו

רצח רב ואחריות

ירוי לכל מי נרצח. אך מטרתו של הרוצח לא היתה האדם ייצחק רבין, אלא ראש ממשלת יש־ ראל. היה זה רצח פוליטי שנועד לשנות מדיניות ולסגור את פרשת הסכסוך אוסלו. חיילית בבוקר מלכי ישראל (בשמה אז) ביקשו להחליף את תפיח בחלקי בחוף האקדח. הפגיעה ברבין נועדה להשיג הס־ תלטות אלימה על שוק הדעות הלאומי. לפיכך, הדם ששפך היה לא רק דמו של "ראש הממ־ שלה" אלא גם דמה של הדמוקרטיה. חיילית כוונו נגד הממלכתיות עצמה.

המניעים לרצח הפוליטי היו דתיים: כוכזר, התקיים עי־ מות ישיר בין הכרעת הממלכה (ולוותר על שטח בממשרת הסכם שלום) לבין סמך הלכה של רבנים רבים (ששלל כל פשרה שיש־ ראלית). הרוצח, חמוש בטיעונים דתיים מופרכים, שאף להכפיף את שמדובר כאירוע יחיד, שעות לבד דד את הרצח מהקשר הרחב שלו מלחמת תרבות ודת המתנהלת כי שראל על זהות, על משמעות וע מקומה של הרציונליות בתהלי קבלת ההחלטות הלאומיים.

לקוד ההלכתי חסר ממד של משפט ציבורי במדינה היהודית

ירדידה שטרן

ב

ב

ב